
Fundacja Forum Konsumentów

www.forumkonsumentow.org

**STANOWISKO FUNDACJI FORUM KONSUMENTÓW
W SPRAWIE LIMITÓW TRANSAKCJI GOTÓWKOWYCH W TRANSAKCJACH B2C**

Zdaniem Fundacji Forum Konsumentów wprowadzenie nowej regulacji prawnej zgodnie z którą od 1 stycznia 2024 roku do ustawy o prawach konsumenta dodany zostanie art. 7b ustanawiający obowiązek dokonywania płatności bezgotówkowych w relacjach między konsumentem a przedsiębiorcą, jeśli wartość transakcji przekroczy kwotę 20 000 zł stanowi ewidentne naruszenie praw i wolności konsumentów oraz znaczącą ingerencję w preferencje konsumentów dotyczące wybranych metod płatności. To również kolejny przykład nadregulacji i potencjalnych negatywnych konsekwencji dla konsumentów. Na marginesie należy wskazać, że w relacjach B2B przedsiębiorcy od 1 stycznia 2024 roku będą objęci obowiązkiem dokonywania płatności bezgotówkowych już od 8 000 zł, zamiast jak dotychczas 15 000 zł. Ustanowienie tak niskiego limitu również należy ocenić negatywnie. Wobec powyższego Forum Konsumentów postuluje zrezygnowanie ze szkodliwej zmiany przepisów.

Od przyszłego roku do ustawy o prawach konsumenta¹ dodany zostanie art. 7b stanowiący jednoznacznie, że:

„Konsument jest obowiązany do dokonywania płatności za pośrednictwem rachunku płatniczego, jeżeli jednorazowa wartość transakcji z przedsiębiorcą, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 20 000 zł lub równowartość tej kwoty, przy czym

¹ Dz. U. z 2020 r., poz. 287 ze zm. – przepis ten wprowadzony zostanie przez ustawę z dnia 29 października 2021 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r., poz. 2105).

transakcje w walutach obcych przelicza się na złote według średniego kursu walut obcych ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień dokonania transakcji.”

Zdaniem Forum Konsumentów powyższy przepis jest przykładem nadregulacji, ingerencji w preferencje konsumentów dotyczące wybranych metod płatności oraz stanowi naruszenie wolności konsumentów w kontekście dokonywanych przez nich wyborów. Przedmiotowe ograniczenia będą wiązały się w szczególności z wprowadzeniem dodatkowych obciążeń, wymuszających zakładanie rachunków bankowych lub zawieranie umów o kartę płatniczą i będą generowały dodatkowe koszty transakcyjne po stronie konsumentów. Forum Konsumentów uważa, że jawne zmuszanie konsumentów do płacenia za usługi lub towary przelewem jest dla nich znaczącym utrudnieniem, bowiem nie każdy Polak czy Polka posiada rachunek bankowy – i nie ma prawnego obowiązku go zakładać. Według Narodowego Banku Polskiego rachunek płatniczy posiadało w 2021 r. 88,5 proc. Respondentów, natomiast według Banku Światowego 96 proc. Polaków posiada konto w banku.

Dane zawarte w memorandum Związku Przedsiębiorców i Pracodawców² z dnia 11 sierpnia 2022 roku wynika jednak, że aż 32,6% Polaków wciąż woli płacić gotówką. Ponadto w grupie wiekowej 55-64 aż 48,1% osób wybiera gotówkę. Natomiast w grupie osób powyżej 65 roku życia gotówkę wybiera aż 71,8% ankietowanych.

Co istotne – konsumenci, posługując się gotówką uzasadniają, że właśnie ta forma płatności zapewnia im największe poczucie niezależności, zabezpieczenie prywatności i ochronę danych osobowych, jak również umożliwia im lepszą kontrolę wydatków. Nie zapominajmy, że w społeczeństwie nadal funkcjonuje znaczne grono osób, które w ogóle nie korzystają z usług bankowych.

Jak pokazują liczne wyniki badań prof. Dominiki Maison nad obrotem gotówkowym w Polsce i skłonnością Polaków do przechodzenia na obrót bezgotówkowy, część polskiego społeczeństwa kieruje się wręcz „miłością do gotówki”. Jest to pewien psychologiczny

² Źródło: <https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2022/08/11.08.2022-Memorandum-ZPP-w-sprawie-znaczenia-obrotu-gotowkowego-i-limitow-transakcji-gotowkowych-w-transakcjach-B2C.pdf>

fenomen, w ramach którego osoby, które mają dostęp do wszelkich możliwych bezgotówkowych instrumentów płatniczych, często wolą mieć fizyczny kontakt z pieniędzem i czerpią przyjemność z jego posiadania. Niektórzy konsumenci, mają trudności z przejściem na symboliczną wartość pieniędzy i potrzebują gotówki do kontroli wydatków, a nawet w celu zmniejszenia poczucia niepokoju. Ten aspekt psychologiczny może mieć szczególne znaczenie w sytuacji wysokiej inflacji i niepewności gospodarczo- politycznej.

Forum Konsumentów ma świadomość, że bezgotówkowe formy płatności rozwijają się dynamicznie, jednak odgórne wymuszanie płatności bezgotówkowych może być niekorzystne dla konsumentów. Banknoty i monety emitowane przez Narodowy Bank Polski są legalnymi środkami płatniczymi w Polsce, dlatego też brak uzasadnienia dla ograniczania ich przedmiotowymi nadregulacjami. Zwracamy uwagę na konieczność edukacji finansowej konsumentów w tym także na mocnych i słabych stron obrotu bezgotówkowego.

Podsumowując powyższe rozważania, należy jeszcze raz wyraźnie podkreślić, że wprowadzenie nowej regulacji prawnej, zgodnie z którą od 1 stycznia 2024 roku do ustawy o prawach konsumenta dodany zostanie art. 7b ustanawiający obowiązek dokonywania płatności bezgotówkowych w relacjach między konsumentem a przedsiębiorcą, jeśli wartość transakcji przekroczy kwotę 20 000 zł stanowi ewidentne naruszenie praw i wolności konsumentów oraz znaczącą ingerencję w preferencje konsumentów dotyczące wybranych metod płatności. Zdaniem Forum Konsumentów powyższe rozwiązania spowodują tylko szereg nowych utrudnień i ograniczeń, a nie udogodnień zarówno po stronie konsumentów, jak i przedsiębiorców. Zmiany w tym zakresie powinny odbywać się samoistnie bez odgórnych ingerencji państwa. Nasz sprzeciw nie ma na celu zablokowania przejścia od fizycznej formy pieniądza do formy elektronicznej, bowiem proces ten będzie zapewne ewoluować w Polsce podobnie jak w innych krajach Europy. Zależy nam jednak na tym, aby w tym przejściowym okresie zapewnić możliwość dokonywania płatności wszystkim, zwłaszcza grupom nieuprzywilejowanym, które są najbardziej narażone na wykluczenie społeczne.